

supersubstantialis, panis angelorum; 4. a forma consecrationis eulogia seu benedictio et consecratio; 5. ab effectibus vocatur vita, communio, communicatio et viaticum; 6. demum a loco in quo conficitur, sacramentum altaris; item synaxis ob presentem fidelium cœtum; a distributione fractio panis; a proprietatibus novum testamentum (1).

Definitur porro eucharistia: Sacramentum corporis et sanguinis Christi sub speciebus panis ac vini ad spirituales fidelium refectorem à Christo Domino institutum. Duo hujus sacramenti elementa seu symbola sunt, sed unum nihilominus est sacramentum significans animæ nostræ alimoniam. Vera autem sacramenti ratio in speciebus panis et vini consecrati consistit, prout docet Catechismus Rom. seu in ea rerum conjunctione, quæ post peractam consecrationem habetur; ideoque non in sola consecratione ac perceptione, quæ sacramenti rationem non habent. Differt enim eucharistia a sacramentis reliquis 1. in eo quod cetera usu perficiantur, istud vero in ipsa perficiatur consecratione materiæ, et propterea tamdiu perdurat, quamdiu species sensibiles panis ac vini incorrupte manent; 2. quod in aliis substantia materiæ non immutetur, mutetur tamen in isto; 3. demum hoc uni

[1] Potissima nomina hic recensimus, ceterum de vocabulis *Eulogia*, *προσηγορία*, *θυσία*, *λατρουσία*, *συναξία*, *μυστήριον*, *κοινωνία*. Cf. Sycerum in *Thesuro eccl.* sub vocibus istis. Hic tamen ubique se calvinistam prodit.

CAPUT PRIMUM.

De reali Christi presentia in eucharistia.

A Joanne Scoto cognomento Herigena sec. IX. primum impugnatum fuisse realem Christi presentiam in eucharistia nonnulli existimant, quæ tamen res incerta admodum est (a). Vulgo omnium sacramentariorum (b) parens censetur Berengarius, ecclesiæ Andegavensis archidiaconus sec. XI. adversus quem undique insurrexerunt viri non minus doctrina quam sanctitate præstantes, pluraque celebrata concilia sunt in quibus iterum atque iterum hæresim suam ille ejuravit, in quam tamen homo levissimus sæpius post ejurationem prolapsus est, donec vere pœnitens in communionem Ecclesiæ vivere desiit (c). Eum deinceps Wicleffus an 1359. secutus est, cujus art. 3. «Christus non est in eodem sacramento identice et realiter in propria presentia corporali» proseripsit

(a) Cf. *Perpétuité de la foi de l'église catholique touchant l'eucharistie*. Paris. 1704. tom. I. liv. XXIII. ch. XII, nec non ibid. *Réfutation de l'écrit d'un ministre* etc. Trois. Partie ch. III, ubi ostenditur nullo solido fundamento inmiti eos, qui incusarunt Joannem Scotum, quod perperam senserit circa realem Christi presentiam. Verum de hoc postea.

(b) Sacramentarii a Lutheranis primum vocati sunt Zwingliani et Calvinistæ eo quod rejicerent dogma de reali Christi presentia in eucharistia, neque agnoscerent in ea nisi sola symbola, seu sacramentum nudum corporis et sanguinis Domini.

(c) Cf. Nat. Alex. Dissert. I. in sec. XI. et XII. De causa Berengarii. Jo. Mabillonii Dissert. De Berengario ejusque hæreseos ortu et progressu; nec non Diss. Historico-Criticam P. Josephi Plager S. J. «An Berengarius jam inde a sec. XI. recentioribus heterodoxis ita præluserit, ut realem corporis et sanguinis Christi presentiam in eucharistia iniciaretur; proinde sacramentariorum parens et vero habeatur.» Hæ dissertationes collectæ reperiuntur in *Thesuro theologicæ Zaccariæ S. J.* Tom. X.

sibi veluti proprium vindicet, ut non modo sit sacramentum, sed etiam verum sacrificium, ac proinde quatenus est sacramentum, tendit primario ad hominum sanctificationem, quatenus vero est sacrificium, primario ad Deum refertur in recognitionem supremi ipsius in res creatas omnes domini.

Ex postrema et præcipua hæc differentia, quæ eucharistia ab aliis sacramentis distinguitur, patet ipsam duplicem habere respectum, sacramenti scilicet et sacrificii; ex quo exurgit totius tractatus in duas partes distributio, in quarum priori agitur de eucharistia prout est sacramentum, in posteriori autem de eadem, prout est sacrificium.

PARS PRIOR, DE EUCHARISTIA PROUT EST SACRAMENTUM.

Prætermisimus minus necessariis questionibus de quibus consulti possunt scholastici, nos ab ea statim auspicabimur catholica veritate stabilienda, quæ totius disputationis est fundamentum, a reali nempe Christi in eucharistia presentia. Hæc enim semel constituta, prout est de modo disserere, quo Christus fit realiter præsens per *transsubstantiationem*; ex his porro duobus præcipuis articulis, tanquam totidem corollaria deducemus reliqua doctrinæ capita, de quibus nobis hæc novatores intendant, circa ejusdem scilicet sacramenti adorationem, communionem sub unica specie, et quidem ex præsanctificatis, circa ejusdem denique necessitatem ac dispositiones ad ipsum percipiendum.

concilium Constantiense (a). Demum sec. XVI. Zwinglius, Carlostadius, Oecolampadius, Bucerus, Calvinus (b), Sociniani omnes, ac rationalistæ eandem impietatem sectati sunt.

(a) Sess. VIII. apud Harduin. *Acta concil.* tom. VIII. col. 299.

(b) Satis constat qua vocum ambiguitate uti fuerint Bucerus et Calvinus, ut viderentur ab avita doctrina minime recedere circa realem Christi presentiam, atque ut invicem conciliarent, aut saltem ad se Lutheranos et Zwinglianos pertraherent. Hæc eadem fraude utuntur, qui *irenicum*, seu pacificam conciliationem perficere aggressi sunt, præsertim in Borussia, inter Lutheranos et Calvinianos. An 1817. 27. Sept. prodit celebre edictum Guillelmi III. ad sectas illas inter se conciliandas. Hoc porro conciliatorium systema, optatum exitum ex parte saltem obtinuit in nonnullis regni Borussiae partibus, in toto magno ducatu Nassoviensi an 1817., in regno Hanoviensi, in regni Bavarici parte transrhœnana an 1818., in ducatu Anhaltino-Bernburgensi an 1820., in ducatu Waldeckensi et Pymontano an 1821. eodemque an. in magno ducatu Badensi, ubi solemnitas hujus consociationis celebrata sunt die 28. Octob., in magni duc. Hassiæ parte Rhenana an 1825. in ducatu Dessaviensi die 16. Maj. 1827. Ita Protestantes progrediuntur omnem conscientiam, imo et pudorem exuentes. Quasi perinde sit, frustulum panis, aut Christi corpus accipere; adorare Christum presentem, aut execrari hunc ritum velut idololatriam. Nonnulli quidem Lutherani tantam impietatem exosi ac detestati, adversus ejusmodi conciliationem insurrexerunt, ut Harms in l. 95. *Thesen*. 1817. *Ammon Dittre Arznei seu Amara medicina* 1817. J. A. N. Tittmann *Ueb. d. Vereinigung d. ev. Kirchen*. seu de *Unione ecclesiarum evangelicarum* Lips. 1818. alique pauci, quibus sese opposuerunt Schliciermacher an *Herrn Ammon üb. seine Prüfung der Harmsischen Satze* seu *Ad Dominum Ammon de ejus examine propositionum Harmsii*. Berol. 1818. *Märks Gegen eine Tittmannsche Vereinigung in s. Schrift. seu Adversus quandam injuriam Tittmanni in sua scriptione*. Dessau. 1818. alique, de quibus fuscè disserit Boechel *Ireneon* quæ plurima hæc de rescripta recenset.

His catholici dogmatis impugnatoribus nos Ecclesiæ doctrinam opponimus, quæ in Tridentina synodo sess. XIII. can. I. his verbis sancita est: «Si quis negaverit, in sanctissimæ eucharistiæ sacramento contineri vere, realiter, et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate D. N. J. C., ac proinde totum Christum; sed dixerit tantummodo esse in eo, ut in signo, vel figura, aut virtute, anath. sit.» Hujus autem fidei veritatem tum scripturarum, tum perpetuæ constantisque Ecclesiæ traditionis auctoritate constare, propositiones quas jam subjicimus patefacient.

Propositio I. — *Christus, prout in primis sacræ litteræ docent, vere realiter et substantialiter in sanctissimæ eucharistiæ sacramento continetur, et non ut in signo tantum, vel figura aut virtute.*

Adeo arctus est nexus, qui intercedit inter verba, quibus Christus Dominus se carnem suam daturum in cibum promisit, Jo. VI et ea, per quæ datam fidem solvit, Matth. XXVI. 26. Marci XIV. 22. Luc. XXII. 19. et I. Cor. XI. 23. ut ab invicem divelli ac despicere nequeant. Ex utroque propterea fonte, majoris perspicuitatis gratia distinctis paragraphis, veritatem hæc adstruimus, quam recte hæc nostra ætate lapidem lydium vocaveris variarum confessionum, ac controversiam præcipuam, quæ inter Catholicos vigeat et Protestantes cujusvis sectæ, ac denominationis

§ 1. — *Expenduntur verba, quibus Christus carnem suam manducandam, et sanguinem suum bibendum promisit. Jo. VI.*

Duo sunt quæ in quæstionem veniunt: 1. num Christus Jo. VI. loquatur de eucharistia; 2. num præterea loquatur de orali, an potius de spirituali manducatione per fidem.

Priusquam vero has quæstiones attingamus, juverit integrum textum præmittere, circa quem viget disceptatio, imo et totius capituli argumentum, unde non minima lux dicendis affulgebit. Jam vero s. Evangelista a v. 1. ad 16. refert miraculum a Christo patratum de multiplicatione panum; a v. 17. Christum exhibet commendantem panem caelestem, ac fidem in se ipsum hunc panem pollicentem (a);

Ceterum sive Calvinus, sive ceteri, qui eum secuti sunt, omnesque isti pseudo-irenici, remotis ambagibus, in eo conveniunt, ut realem Christi absentiam ad eucharistia statuunt.

(a) Dixi, Christum commendantem panem caelestem, ac fidem in seipsum, hunc panem pollicentem, seu pollicentem eucharistiam. Haud ignoro, plerisque interpretibus catholicis totum hoc caput VI. Joan. in tres partes dividere, quarum prima referat miraculum a Christo patratum a v. 1. ad v. 26.; secunda a v. 27. ad 50. quæ Christi sermonem de fide in semetipsum complectatur; postrema a v. 51. ad finem quæ contineat promissionem de eucharistia. Verum omnibus perpensis longe mihi verisimilior visa est expositio s. Cyrilli Alex. et Theophylacti, qui etiam secundam hujus capituli partem referunt ad eucharistiam, seu ad Christum fidem in se commendantem ac pollicentem eucharistiam. Hoc aperte in-

a v. demum 51. ad finem capituli Christum inducit clarius et apertius exponentem hujus caelestis panis naturam, proprietates, effectus, ac necessitatem. Quoniam igitur in postrema hæc parte enucleatius exponit Christus, quæ ad hunc panem referuntur, integrum textum jam subjicimus: «Ego sum, inquit, panis vivus, qui de cælo descendj. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo Judæi ad invicem dicentes: quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Jesus: amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam: et ego resuscitabo eum in novissimo die. Caro enim mea, vere est cibus: et sanguis meus, vere est potus. Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo. Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter Patrem, et qui manducat me, et ipse vivet propter me. Hic est panis, qui de cælo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna, et mortui sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.»

Jam vero Christum in adducto textu in primis loqui de eucharistia, non autem de sola fide, ut

dicare videntur Christi verba v. 27. «Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis, hunc enim Pater signavit Deus.» Ex quibus intelligimus Christum, arrepta occasione miraculi a se patrati in multiplicatione panum exhibuisse Judæis cibum longe excellentiorem, nempe eucharistiam. Ut autem conciliaret fidem sibi hunc cibum pollicentem, patefacit necessitatem fidei in suam divinitatem, quum is solus, qui Deus sit, possit talem cibum promittere et præbere. Quo expleto v. 55. iterum redit ad id, quod ab initio sermonis proposuerat, idque prosequitur usque ad finem capituli. Objectum propterea totius capituli, si partem historicam excipias, est panis eucharisticus, ad quem refert fidem, quæ necessaria est in semetipsum, qui hunc panem proposuit, et omnibus fere verbis ad hunc panem alludit ejusque proprietates, et effectus.

Accurata perpensio hujus sermonis facile id suadet; nam I. loquitur Christus in tempore futuro v. 27. ut et v. 51. II. v. 52. se ipsum vocat panem de cælo verum a Patre datum v. 53. qui de cælo descendit, et hunc panem opponit manna dato Hebræis in deserto, et v. 58. hæc eandem phrasim et comparisonem usurpat; III. v. 55. dicit se ipsum panem vivum, et hoc ipsum repetit v. 51. ac de hoc pane vivo, qui de cælo descendit pronunciat: «Si quis manducaverit ex hoc pane, etc.» IV. v. 19. «Patres vestri, inquit, manducaverunt manna in deserto, etc.» eadem ingemmat v. 58. Ex quibus omnibus luculenter patet, de eodem objecto loqui Christum in priori hujus sermonis parte ac in posteriori, nisi quod luculentius ea quæ subobscurè protulerat in priori parte, evolvit et confirmat in altera.

Hæc ratione veluti sponte sua concidunt præcipuæ difficultates, quibus Protestantes urgent expositionem Catholicorum in secunda parte hujus sermonis; et discrepantia evanescit quæ viget inter catholicos interpretes in assignando præcise transitu sermonis Christi a fide ad realem manducationem corporis sui.

